

at bevare Mindet. Der har ogsaa her i Dag lydt et Ekko af Udtalelser om, at det gælder om at bevare Mindet om Nedgangens Tid, om en fattig Tid. Jeg tror, at de historiske Begivenheder, naar de ere af det Omfang og den Betydning som dem, her sigtes til, ville blive erindrede, uden at der behøver at staa noget ydre Minde om dem. Og jeg tror, at man i de Ulykkens Dage, hvor Spiret faldt, vilde have genrejst det, hvis man havde haft kunstnerisk og økonomisk Evne dertil. Det ærede Medlem fra Slagelse (H. Neergaard) var vist den, som stærkest pointerede hele dette Synspunkt, og han sagde under Udviklingen heraf blandt andet, at naar han saa paa vor Tid, var den ikke egnet til at genrejse et saadant Spir, han henviste til de kirkelige Forhold, han kaldte paa Bankkrisen, ja, han manede endog Albertis Minde frem og sagde, at alt dette er af den Art, at vi ikke kunne rejse Frue Spir nu. Jeg maa sige, at den Tankegang virker paa mig rent forførende. Skulde vi, fordi der var kirkelige Stridigheder og Vanskeligheder, ikke kunne gaa til et kunstnerisk Stovværk. Jeg minder om, at den Betragtning ikke blev gjort gældende, den Gang man her vedtog at lade Joakim Skovgaard udsmykke Viborg Domkirke, at vi skulde frygte for at gøre et stort Arbejde, fordi vi have været langt nede.

Det ærede Medlem fra Slagelse sagde, at det, der var det tiltalende ved Frue Kirke, og det, som han manede os til at blive ved, var den Beskedenhedens og Nøjsomhedens Aand, hvori denne Kirke var rejst, og hvoraf C. F. Hansens Arkitektur var præget. Men er nu hele denne Betragtningssmaa sand? Er det sandfærdigt, at C. F. Hansen var en nøjsom, en økonomisk, en det tarvelige elskende Mand? Var det for at spare, at Bygningen blev opført, som sket er? Jeg tror, det er rigtigt at fremdrage et Vidnesbyrd i saa Henseende, som for øvrigt ogsaa er omtalt i forskellige af de Dokumenter, der ere komne til os, dog ikke med selve de Ord, som jeg her skal tillade mig at oplæse. Det er H. N. Clausen, der skildrer Frue Kirkes Skæbne, og som navnlig dvæler ved Taarnets Nedstyrning, og hvad der kommer bagefter. Han skriver: „Efter Bombardementet stod Kirken hen som Ruin indtil 1811, da dens Skæbne blev afgjort. Det høje Spir var heldigvis faldet udad; Ilden havde fortæret alt Træværket i det Indre og smuldreret Marmorepitafierne; men Bygningsværket selv, d. v. s. Mure og Piller, var uskadt; Hvelvingerne havde lidt en Del ved Bomber,

hist og her ogsaa ved det nedfaldende Tagværk. Men naturligvis havde Kirken med Lethed kunnet bringes tilbage i sin forrige Skikkelse, og en fuldstændig Istandsættelse vilde neppe have synderligt oversteget, hvad det blotte Nedrivningsarbejde kostede. Men Arkitekter kunne til sine Tider udøve en mærkværdig tyranniserende Magt. For Overbygningsdirektøren Etatsraad (Konferensraad) Hansen stod det klart og fast, at Københavns Hovedkirke ikke turde genopstaa, som den havde staaet og for største Delen endnu stod; Lejligheden turde ikke forsømmes til at faa den rejst i en „forandret Form, som mere stemmede med den simplere og ædlere græske og romerske Stil“. Bygmesteren stod — al Fortjeneste som borgerlig Bygmester ufortalt — fuldkommen udenfor enhver Tanke om og Følelse for kirkelig Bygningsstil; men han var meget formaaende ved Hoffet, og han satte det midt i Krigsaarene, i den mest pengetrangte Tid, igennem, at det blev overdraget til ham at genopføre Kirken „uden at være bunden til den gamle Form“. Saaledes blev Kirkegrunden lidt efter lidt raseret. Fra min Faders Have saa jeg med Smerte de stolte Pillerader forsvinde, den ene kolossale Murpille efter den anden blive undergravet og med stærke Tove styrtet ned i Gruset. Først efter 6 Aar var man kommen saa vidt, at Grundstenen til Alteret kunde lægges ved Reformationens Jubelfest 1817.”

Det Indtryk, man faar af denne Udtalelse, er ikke, at det var Ønsket om at spare, Ønsket om at vise Beskedenhed og Nøjsomhed, der prægede denne Bygnings Genrejsning, men at det var, som det ærede Medlem for Københavns 4de Valgkreds (Schovelin) sagde, en Hovmodets Aand, der talte gennem denne Kunstner. Saaledes beskylder altsaa en Tid, der ligger mellem C. F. Hansens og vore Dage, denne for at have handlet med hovmodig Pietetløshed overfor det historiske Mindesmærke, der den Gang stod. Jeg synes, vi gøre Ret i at erindre dette, naar vi nu høre saa megen Tale om den Pietetløshed, der skal vises overfor C. F. Hansens Kunst. Men Spørgsmaalet bliver da ogsaa, hvad han rejste i Stedet for, og om det nu ogsaa er rigtigt, at selve den Bygningskunst, som han var Mester i, i og for sig er et Udtryk for Nøjsomhed. Jeg tror tværtimod, at man tør sige, at den klassiske Kunst, som jo kræver de ædleste og kostbareste Materialier for rigtig at komme til sin Ret, ingenlunde er en nøjsom Kunst. Derimod maatte C. F. Hansen i vort Klima, under vore Forhold,